

Waldorfská škola v Senváclave • Výučba rytmom a umením

Dnes už nie je novinkou stretnúť v Maďarsku *waldorfskú školu*. Veď za posledné roky tu vzniklo 35 materských, *dvadsať základných* a deväť stredných škôl tohto typu. V jednej zo základných škôl *vyučujú aj slovenčinu*, a to štyri hodiny týždenne. Navštívili sme waldorfskú slovenskú národnostnú základnú školu, strednú školu a základnú umeleckú školu **Modrá dolina** v Senváclave (Pilisszentlászló). Prvú školu tohto typu otvorili roku 1919 v nemeckom Stuttgarte pre deti tabakového závodu *Waldorf-Astoria*. Odtiaľ prevzali názov aj ostatné inštitúcie, ktoré prešli na tento model. Waldorfská pedagogika, vo svojej základnej podobe načrtnutá **Rudolfom Steinerom** (1861-1925), predstavuje jedinečný výchovno-vzdelávací proces. Deti získavajú vzdelanie primerane ich veku a osobnosti. Spoločenské poznatky získavajú v tzv. *epochálnom systéme*. Jedna epocha trvá tri týždne: za toto obdobie sa zaoberajú iba s jednou disciplínou, napr. dejepisom. Popri tom sú odborné predmety, ako napríklad jazyky. Rozvrh hodín je jednoduchý: začínajú tzv. hlavným vyučovaním, čo je dvojhodinová výučba, ktorú má s deťmi triedny učiteľ a preberajú učivo aktuálnej epochy. Prvá prestávka je okolo desiatej, keď je spoločná desiata. My sme mali možnosť navštíviť jednotlivé triedy práve počas tejto prestávky. Desiatu si deti nenosia z domu, ale si ju zhotovujú v kuchyni školy zo zdravých surovín a konzumujú ju spolu v triede. Po desiatej nasledujú odborné hodiny: malí tri, väčší štyri a gymnazisti majú hodiny aj poobede.

Podľa obežníka *Spoločnosti priateľov výchovného umenia Rudolfa Steinera* oslavuje celosvetové hnutie waldorfskej pedagogiky tento rok už vyše 1000 oficiálne uznaných škôl. Na Slovensku pôsobí jediná akreditovaná škola v Bratislave; ktorá je zároveň v ôsmom roku overovania v rámci projektu Ministerstva školstva SR. Do tajov senváclavskej waldorfskej školy nás uviedla konateľka školy **Noémi Hajduová**. Od nej sme sa dozvedeli, že *slovenčinu a angličtinu* sa tu učia od prvého ročníka všetci žiaci. Medzi odborné predmety patrí napr. hudobná a remeselnícka výchova, maľovanie, eurytmia a Bothmerova gymnastika. *Bothmerova gymnastika* si kladie za cieľ pomocou systému gymnastických cvikov prehĺbiť zážitok priestoru a kultivovať voľné sily žiakov. Jedná sa o formu gymnastických cvičení, ktorými dieťa môže vedome uchopiť silu myslenia, citov, vôle a seba samého v pohybovej forme, vedome spojiť telo s vôľou. *Eurytmický pohyb* spojený so slovom alebo hudbou podporuje správny rozvoj vnútorných, životne dôležitých orgánov. Nezvyčajným môže byť aj predmet *tvarová kresba*, ktorá vlastne predchádza výučbu písania. „Pred šiestimi rokmi sme my, rodičia škôlkárov zo Senondreja (kde pôsobí waldorfská materská škola - pozn. red.), chceli zapísať svoje deti do waldorfskej základnej školy. Najbližšia takáto škola je v Starom Budíne, ale tam sa sústavne hlási viac žiakov, ako môžu prijať. Vtedy sme sa rozhodli, že si založíme waldorfskú školu, veď väčšinu takýchto ustanovizní založili rodičia. Zhodou okolností práve vtedy sa rozhodol starosta Senváclavu **György Illés** požiadať o pomoc Mestské zastupiteľstvo v Senondreji, lebo mal problémy s prevádzkou tamojšej školy. Vyšli sme si v ústrety. Najprv pôsobili popri sebe dve školy: waldorfská začala so štyrmi triedami nižších ročníkov, vyššie ročníky patrili obecnej škole,“ informovala nás pani Hajduová. Waldorfská škola bola (aj je) otvorená pre miestnych obyvateľov. Postupne, keďže obecná škola neotvárala nižšie ročníky, sa vytvorila osemročná waldorfská základná škola.

Na otázku, ako prijali ich školu v osade, N. Hajduová uviedla, že rôzne: „*Niektorí to prežívali tak, ako keby ich škola bola zatvorená kvôli nám, niektorí boli proti tomuto systému vyučovania. Verím, že po šiestich rokoch je už situácia lepšia. Dbáme na to, aby nás v dedinke prijali. Robíme také programy, ako je napríklad Prechádzka na Martina. Deti v tento deň navštevujú osamelých starších obyvateľov obce a spievajú im. Ale ak okoloidúci nazrú do školského dvora - škola je v centre dediny - zistia, že deti sa tu bezstarostne a v pokoji hrajú, sú milé a pekné. Isté však je, že Senváclavčania nás neprijali na sto percent,*“ dodáva. V súčasnosti navštevuje školu 175 žiakov, z toho 11 gymnazistov (strednú školu otvorili až v tomto školskom roku, to je prvá trieda). Pre nich vypracovali učebný program odlišný od ostatných stredných škôl vyučujúcich podľa tejto metódy. Ostatné školy si podľa konateľky chcú príliš prispôbiť svoj učebný program k tradičným stredným školám. „*Chceli sme vo vyučovanom procese ponechať možnosť umeleckého prejavu, čo je charakteristické pre našu školu,*“ povedala N. Hajduová. Spolupráca s rodinou a rodinné zázemie je veľmi dôležité v systéme tejto školy: raz mesačne sú stretnutia s rodičmi, kde učitelia referujú o tom, čo všetko prebrali za mesiac, aj o tom, ako deti napredujú. Vo waldorfských školách nie je známkovanie, deti hodnotia písomne. Písomné hodnotenia sú zvlášť pre deti a zvlášť pre rodičov - tieto sú podrobnejšie. Spomedzi 175 žiakov jedna tretina je miestnych a ostatní dochádzajú. Viacero detí prichádza z okolitých osád, ale aj z Budapešti, ba mali žiakov aj zo Štúrova. O školskej dochádzke sme sa zhovárali aj so starostom obce **Györgyom Illésom**, ktorý nám prezradil, že zo školopovinných senváclavských detí približne 50 percent sa učí vo waldorfskej škole, ostatné dochádzajú do Senondreja. Tam ich na základe rozhodnutia mestského zastupiteľstva berú ako tamojšie deti, teda môžu navštevovať hociktorú školu.

„*Mnohí sa presťahovali do Senváclavu práve kvôli waldorfskej škole: aby deti nemuseli skoro ráno vstávať,*“ povedala konateľka školy. Dodala, že práve horské prostredie prospieva ich výchove, ktorá je environmentálna: deti sa tu učia narábať s prírodnými materiálmi, robia pravidelné vychádzky do prírody. V každej waldorfskej škole sa vyučujú dva jazyky. V Senváclave si k angličtine zobrali slovenčinu. „*Keďže naša škola sa nachádza v národnostnej obci, kde aj predtým prebiehala výučba slovenčiny, neuvažovali sme dlho o prevzatí tohto predmetu,*“ uviedla konateľka školy. V Senváclave sa deti - hoci iba v prípade starších obyvateľov osady - môžu denno-denne stretávať so živou slovenčinou, čo im prospieva v osvojovaní si jazyka. V škole pracujú dve slovenčínárky **Mária Glücklichová** a **Anna Seifertová**, obidve z neďalekých Mlynkov. Obidve sú absolventkami budapeštianskej slovenskej školy a *Univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti*, odbor slovenčina. Kým M. Glücklichová vyučuje v nižších ročníkoch, A. Seifertová učí v 8. a 9. triede. „*Výučba slovenčiny oproti ostatným školám sa u nás líši v tom, že nemáme učebnice,*“ konštatovala A. Seifertová a dodala, že hoci minulý rok objednali učebnice Edity Pečeňovej, nepoužívajú ich. „*Prvoradým cieľom waldorfskej pedagogiky je dosiahnuť, aby si deti obľúbili jazyk,*“ povedala. Aj preto začínajú každú hodinu v tomto školskom roku so šiestakmi a ôsmakmi riekankou, kým siedmáci a deviataci na začiatku hodiny spievajú. Učiteľky ich učia pilíšske piesne, veď sa chcú zviditeľniť ako národnostná škola. „*Deti poznajú aj pilíšsku hymnu a radi s nami spievajú slovenské piesne,*“ povedala slovenčínárka a konštatovala, že ich žiaci vystupujú na obecných slávnostiach, kde majú vždy veľký úspech. Naposledy vystúpili v decembri na dni seniorov. V rámci školy tiež majú možnosť preukázať svoje znalosti jazyka, totiž žiaci prvých šiestich ročníkov vystupujú na tzv. mesačných slávnostiach, ktoré

usporadúvajú vždy koncom mesiaca, a žiaci vyšších ročníkov na tzv. slávnostiach ročného obdobia.

Čo sa týka kontaktov so školami na Slovensku, v súčasnosti sa ich snažia mapovať. Doteraz sa sústreďovali na spoluprácu s obcou - povedala N. Hajduová. Vedenie obce im vždy ochotne vychádzalo v ústrety a pomáhalo im zbližovať sa s obyvateľmi. Minulý rok navštívili školu v *Mužle*, ktorá mala styky so senváclavskou školou a ktorá ich už dávnejšie pozývala na svoje podujatia. Minulý rok teda navštívili Mužľanov spolu s deťmi z *Mod'oróšu* a zo slovenského *Brusna*, s ktorým má Senváclav tiež priateľské styky. Deťom sa stretnutie zamerané na šport natoľko zapáčilo, že samé iniciovali ďalšie: niekedy koncom školského roka v Senváclave.

Keď sme sa spýtali konateľky školy, či deti nemajú problémy pri ďalších štúdiách, odpovedala nám slovami svojho kolegu: *„Tri dôležité veci sú potrebné k životu: dieťa musí byť schopné po celý život sa učiť, musí mať v sebe motiváciu na získavanie nových znalostí; sociálne má byť zrelé, teda musí sa vedieť prispôsobiť každej spoločnosti a musí byť schopné samostatne myslieť. Spomedzi týchto troch vecí ani na jednu nepripraví maturita. Ale waldorfská škola áno.“* Senváclavskú školu vlni absolvovali prví ôsmaci. Spomedzi nich dvaja išli na strednú školu a doteraz to tak vyzerá, že sa uchytili a nemajú vážnejšie problémy. *„Ja som toho názoru, že dieťa vždy vie nábrať väčšie obrátky, ak to potrebuje k učeniu. Ale ak sa jedná o dieťa so slabšími schopnosťami, to nebude lepšie napredovať ani v iných inštitúciách,“* konštatovala N. Hajduová a dodala, že niekoľko žiakov od nich odchádza počas školského roka, lebo rodičia si myslia, že ich dieťa už potrebuje viac učiva alebo iné metódy. Ich školu prednedávnom navštívili absolventi iných waldorfských škôl, ktorí študujú na univerzitách a nemajú problémy pri štúdiu.

V súčasnosti senváclavská waldorfská škola zápasí s nedostatkom priestorov. V tomto školskom roku napríklad museli v telocvični vybudovať novú učebňu a postaviť na dvore stan, kde prebiehajú telovýchovné predmety, keďže na pohyb kladú veľký dôraz. Pred dvomi rokmi kúpili pozemok v katastri obce, kde už začali stavať novú budovu školy. Od septembra sa tam presťahujú štyri triedy. Nebude to však *„rýchlovka“*: do novej budovy plánujú presťahovať triedy postupne a v súčasnej budove by vytvorili internát pre dochádzajúcich.

Eva Patayová Fábíánová